

Силабус
освітнього компоненту
Педагогіка раннього дитинства
2025-2026 навчальний рік

Сертифікатні програми: **Дошкільна освіта та психолого-педагогічний супровід дітей дошкільного віку**

Дошкільна освіта та корекція мовлення дітей

дошкільного віку

Спеціальність **A2 Дошкільна освіта**

Галузь знань **A Освіта**

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Викладач	СИВОДІД Ксенія Олександрівна
Посилання на сайт	https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=4742
Контактний тел.	050-732-42-58
E-mail викладача:	kseniiasyvodid@gmail.com
Графік консультацій	Пн 13.00 – 16.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	16	14	60	залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: ранній вік, переддошкільний вік, пренатальний, перинатальний, режим, психофізіологія, особливості розвитку, умови гармонійного розвитку, заняття, ігрова діяльність, самостійна діяльність, всебічний розвиток.

Мета та предмет освітнього компоненту:

Метою викладання ОК «Педагогіка раннього дитинства» є забезпечення теоретичної і практичної підготовки майбутнього фахівця до здійснення виховання і навчання дітей від народження до трьох років.

Предметом вивчення ОК є закономірності виховання і навчання дітей від народження до трьох років.

Компетентності та програмні результати навчання:

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-12. Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР-14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

ПР-28. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Зміст освітнього компоненту:

Змістовий модуль 1. Вступ до педагогіки раннього дитинства

Тема 1. Становлення та розвиток педагогіки раннього дитинства.

Тема 2. Особливості розвитку дітей перших трьох років життя (загальні відомості).

Змістовий модуль 2. Завдання й зміст виховної роботи з дітьми раннього віку

Тема 1. Основні напрями навчально-виховної роботи.

Тема 2. Педагогічні умови організації життя та виховання дітей раннього віку.

Змістовий модуль 3. Виховання дітей першого року життя

Тема 1. Особливості розвитку дітей першого року життя.

Тема 2. Організація життя та виховання немовляти.

Змістовий модуль 4. Виховання дітей другого року життя

Тема 1. Особливості розвитку дітей другого року життя.

Тема 2. Організація режиму та виховної роботи з дітьми.

Змістовий модуль 5. Виховання дітей третього року життя

Тема 1. Характеристика розвитку дітей третього року життя.

Тема 2. Методика організації режимних процесів та виховної роботи з дітьми третього року життя.

Змістовий модуль 6. Організаційно-методична робота в групах раннього віку

Тема 1. Особливості організації навчально-пізнавальної діяльності в групах раннього віку.

Тема 2. Основні напрями організаційно-методичної роботи в групах раннього віку.

Методи навчання: словесні (лекція, семінар, розповідь, пояснення, бесіда), практичні (аналіз програм розвитку, виховання та навчання дітей раннього віку, складання конспектів режимних процесів та занять з дітьми раннього віку, моделювання різних видів діяльності з дітьми раннього віку); методи контролю і самоконтролю.

Політика освітнього компоненту (особливості проведення навчальних занять):

Організація вивчення ОК відбувається відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у БДПУ», «Положення про організацію самостійної роботи студентів БДПУ», «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальної діяльності досягнень здобувачів вищої освіти у БДПУ», «Положення про академічну доброчесність БДПУ», «Про виявлення і запобігання академічного плагіату у БДПУ».

Вивчення ОК передбачає використання таких форм організації навчання: лекція, семінарське заняття, самостійна та індивідуальна робота.

Відвідування усіх видів занять є обов'язковим. На лекціях обов'язковим є ведення письмового конспекту. Підготовка до семінарських занять передбачає опрацювання визначеного матеріалу та виконання завдань. Самостійні та індивідуальні завдання складаються своєчасно. За об'єктивних причин навчання на певний час може відбуватися в он-лайн формі.

Політика щодо дедлайнів та перекладання: роботи, що здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. На заняттях **забороняється** використання мобільних пристроїв, виключенням є виконання певних навчальних завдань, визначених викладачем.

Політика щодо доброчесності: виконання всіх проміжних та підсумкових завдань самостійно, без допомоги сторонніх осіб; надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не списувати під час виконання контрольних робіт, складання підсумкової атестації (в т.ч. використання мобільних девайсів).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійні презентації до лекцій, відео для ілюстрування змісту лекцій, відео-схеми до лекцій, що винесені на самостійне вивчення, чинні програми розвитку, виховання та навчання дітей раннього віку.

ПОЛІТИКА ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ГШІ)

Застосування генеративного ШІ у цьому курсі регулюється Політикою використання ШІ в освітньому процесі БДПУ (Наказ № 39 від 18.09.2025, рішення Вченої ради від 11.09.2025).

Режим використання: дозволено з обмеженнями

У межах цього курсу дозволяється відповідальне використання ГШІ лише для:

- структурування плану написання робіт;
- лексичного покращення тексту;
- підбору джерел (за умови обов'язкової перевірки достовірності).

Заборонено використання ГШІ для:

- повного генерування текстів робіт або розділів;
- автоматичного створення аналітичних висновків.

Усі випадки використання ШІ мають бути відкрито задекларовані у письмових роботах згідно зі стандартом GAIDeT (<https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/index-uk.html>).

Обмеження в контрольованому середовищі

Під час виконання контрольованих оцінювань (іспити, тестування, захисти, практикуми), використання ГШІ заборонено.

Порушення цього правила може вважатися порушенням академічної доброчесності і тягне за собою відповідні наслідки згідно з Кодексом БДПУ.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт та тестуванням тощо.

Загальний результат поточної успішності визначається в кінці семестру як сума балів, набраних за кожний заліковий кредит.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до показників, систематизованих для кожного з видів робіт.

Система нарахування рейтингових балів під час семінарського та практичного занять

Загальна кількість балів	Вид роботи студента	Диференціація балів відповідно показників
1-5	Фіксований виступ за питаннями плану	«5» - послідовно, логічно і глибоко розкритий теоретичний зміст матеріалу відповідно до програмного завдання без спирання на конспект, продемонстровано широкі і системні знання з дисципліни.
		«4» - достатньо повно розкритий теоретичний зміст матеріалу із спиранням на конспект, допущені несуттєві помилки під час виступу
		«3» - неглибоко розкритий зміст матеріалу відповідно до програмного завдання зі спиранням на конспект, допущені незначні помилки під час відповіді
		«2» - часткове розкриття програмного питання, знання базових понять і показників, читання з аркуша.
		«1» - підготовлено письмовий фіксований виступ, але без усної доповіді.
1-3	Участь у обговоренні питань плану, доповнення відповідей	«3» - аналіз та суттєве доповнення відповідей, постановка 3-х і більше додаткових або уточнюючих питань до доповідачів
		«2» - аналіз та уточнення окремих положень відповідей, постановка 2-х додаткових або уточнюючих питань до доповідачів
		«1» - постановка 1-го додаткового або уточнюючого питання до доповідачів
1-5	Цільовий (тематичний) виступ	«5» - логічно, чітко і глибоко розкритий зміст теми без спирання на конспект, встановлення контакту із слухачами
		«4» - достатньо повно розкритий зміст теми з незначним спиранням на конспект, допущено несуттєві помилки під час доповіді.
		«3» - неглибоко розкритий зміст теми із спиранням на конспект, допущені незначні помилки під час відповіді
		«2» - часткове розкриття теми, читання з аркуша, порушення логіки викладу
		«1» - підготовлено письмовий виступ, але без усної доповіді

Система нарахування рейтингових балів під час самостійної роботи

Загальна кількість балів	Вид роботи студента	Диференціація балів відповідно показників
--------------------------	---------------------	---

1-5	Конспектування першоджерел	«5» - завдання виконано повністю; конспект докладний, чіткий; в тексті виділено визначення, виписано цитати, які оформлено відповідно вимог.
		«4» - завдання виконано повністю; конспект докладний, в тексті виділено визначення, але відсутнє цитування.
		3» - завдання виконано на достатньому рівні; конспект достатньо повний, в тексті відсутні виділення визначень, не виписано цитати.
		«2» - завдання виконано частково, конспект поверховий, не відображає лише основні положення тексту; відсутні виділення визначень, не виписано цитати.
		«1» - завдання виконано частково; конспект поверховий, не відображає основних положень тексту; відсутні виділення визначень, не виписано цитати.
1-5	Виконання практичного завдання	«5» - завдання виконано повністю, продемонстровано здатність застосовувати знання теоретичного матеріалу відповідно до програмного завдання, широкі і системні знання з дисципліни, творчий підхід до виконання завдання
		«4» - завдання виконано повністю, допущено незначну кількість несуттєвих помилок
		«3» - завдання виконано на достатньому рівні, допущено значну кількість несуттєвих помилок
		«2» - часткове виконання завдання з несуттєвими помилками
		«1» - часткове виконання завдання з суттєвими помилками
1-5	Мультимедійна презентація	«5» - презентація показує глибоке розуміння теми, притягує увагу аудиторії; ефективно та творчо застосовано потужність мультимедіа ефектів, прийнятних для даного виду роботи; всі елементи презентації показують оригінальність роботи.
		«4» - презентація має чіткі цілі, що відповідають темі; включено інформацію з різних джерел; використано більше 4-х мультимедіа ефектів в збалансованому, привабливому та доступному вигляді, наявні незначні помилки
		«3» - презентація відповідає темі, представляє інформацію структуровано, зрозуміло для аудиторії, зроблений акцент на важливих питаннях, використано більше 3-х мультимедіа ефектів, є деякі технічні огріхи
		«2» - презентація сфокусована на темі, але висвітлює її поверхово; наявна певна організаційна структура, незначні фактичні помилки; використано 1-2 мультимедіа ефекти
		«1» - презентація має вигляд незакінченої збірки випадкових слайдів, наявні значні фактичні помилки, відсутні мультимедіа ефекти

Система нарахування рейтингових балів за виконання індивідуально-дослідних завдань

Загальна	Вид роботи	Диференціація балів відповідно показників
----------	------------	---

кількість балів	студента	
1-10	Реферат	«10» - тему викладено повно, послідовно, логічно, обсяг 13-15 друкованих сторінок; список використаної наукової літератури нараховує понад 10 джерел, оформлення яких відповідає сучасним вимогам.
		«9» - обсяг 11-12 сторінок; тема викладена досить повно, але є незначні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 10 джерел, оформлення яких відповідає сучасним правилам, але містить незначні помилки (10%).
		«8» - тема загалом розкрита досить повно, обсяг 9-10 друкованих сторінок; логіка частково порушена; бібліографічний список нараховує 9 джерел, містить певні помилки (20%).
		«7» - тема загалом розкрита, обсяг 8 сторінок; логіка викладу окремих питань плану порушена, мають місце неточності у змісті; бібліографічний список нараховує 8 джерел, оформлення яких містить певні несуттєві помилки(30%).
		«6» - тема реферату розкрита не досить повно (обсяг 7 друкованих сторінок), логіка відсутня; бібліографічний список нараховує 7 джерел, оформлених з несуттєвими помилками (40%).
		«5» - тема реферату розкрита не досить повно, обсяг є недостатнім для викладення обраної проблеми (6 друкованих сторінок); частково враховано вимоги до оформлення (відсутня логіка у пунктах плану, посилання на список літератури в тексті); у бібліографічному списку 6 наукових джерел, оформлених з несуттєвими помилками (50%).
		«4» - тема реферату розкрита поверхово, обсяг є недостатнім для викладення обраної проблеми (4-5 друкованих сторінок); частково враховано вимоги до оформлення (відсутня логіка у пунктах плану, посилання на список літератури в тексті, нумерація сторінок); у бібліографічному списку менше п'яти наукових джерел, оформлених з суттєвими помилками
		«3» - тема реферату розкрита поверхово, обсяг є недостатнім для викладення обраної проблеми (3-4 друкованих сторінки); частково враховано вимоги до оформлення (відсутній план, посилання на список літератури в тексті, нумерація сторінок); у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел, оформлених з суттєвими помилками
		«2» - тема реферату розкрита частково (обсяг 2-3 друкованих сторінки), у бібліографічному списку менше двох наукових джерел, оформлення не відповідає вимогам.
		«1» - реферат не розкриває тему, повністю не враховано вимоги до його оформлення.

Семестровий контроль

Відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті» (Рішення Вченої Ради БДПУ від 26.10.2021 № 4/4.2) семестровий контроль у формі заліку здійснюється за результатами накопичених балів під час поточного оцінювання.

Загалом за всі змістові модулі здобувач може отримати максимальний підсумковий бал 60. За підсумкове тестування із 40 питань закритого типу здобувач може отримати 40 балів (по 1 балу за кожне питання). Набрана кількість балів сумується із результатом поточної успішності. Ця сума є підсумковою оцінкою.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. кер. Т. О. Піроженко, 2021. 38 с. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnovi%20osvity.pdf
2. Богуш А. М., Гавриш Н. В., Саприкіна О. В. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку : навч. підр. для ст-тів ВНЗ. Київ : Слово, 2009. 408 с.
3. Богуш А. М. Методична робота в закладах дошкільної освіти : навч. посіб. Одеса. 2022. 200 с. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15970/1/Bohush.pdf>
4. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів : монографія / С. А. Васильєва, Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна. за наук. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький : ІМЕКС-ЛТД, 2021. 226 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729028/1/%D0%92%D0%98%D0%A5%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%94%D0%86%D0%A2%D0%95%D0%99%20%D0%A0%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AC%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%92%D0%86%D0%9A%D0%A3.pdf>
5. Вихователю найменших (система роботи з дітьми третього року життя) / авт.-укладачі : Л. М. Олійник, І. А. Романюк. Харків: Вид. група «Основа», 2013. 336 с.
6. Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький: Імекс-ЛДТ, 2021. 158 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729029/1/%D0%92%D0%98%D0%A5%D0%9E%D0%92%D0%A3%D0%84%D0%9C%D0%9E%20%D0%86%20%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%98%D0%92%D0%90%D0%84%D0%9C%D0%9E.pdf>

7. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. К.: Просвіта, 2001. С. 60-85.
8. Гавриш Н. В. Інтегровані заняття: Методика проведення. К. : Шк. світ, 2007. 128 с.
9. Дидактичні та сюжетно-рольові ігри. 3 – 4 роки життя / Упоряд. Т. Г. Тристапшон. Харків : Вид. група «Основа», 2007. С. 11–24.
10. Каньоса Н. Г., Бабюк Т. Й., Пукас І. Л. Методика виховання та розвитку дітей раннього віку : навч.-метод. Посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. 268 с.
11. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ : ФОРМ Ферець В. Б., 2020. 44 с. URL: <https://dnz71.edu.vn.ua/uploads/tiger-1599493145.pdf>
12. Мороз-Рекотова Л. В. Педагогіка раннього дитинства : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. Г. Улюкаєвої. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2017. 229 с.
13. Про дошкільну освіту : Закон України від 19.11.2024 № 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
14. Психолого-педагогічна діагностика розвитку дітей раннього дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / за ред. Л. О. Федорович. Кременчук : Християнська Зоря, 2008. 217 с.
15. Тарасова С. О. Ігрові заняття з дітьми раннього віку. Харків : Вид. група «Основа», 2012. 519 с.

Додаткова

1. Артемова Л., Борова В., Титаренко С. Інтерактивні іграшки – вибір дітей 3-го року життя і стимул їх розвитку. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2024. С. 16-24. <https://isg-journal.com/isjel/article/view/611/340>
2. Білецька Л. Здорова дитина: комплексне розв'язання проблем. *Дошкільне виховання*. 2002. № 8. С. 26–28.
3. Волкова В., Мерц О. Адаптація дітей раннього віку до умов дошкільного закладу. Науковий вісник *Мелітопольського державного педагогічного університету : Серія : Педагогіка*. 2017. №1(18). С. 68–72.
4. Гавриш Н. В. Освіта і виховання дітей раннього віку – пріоритетний напрям освітньої політики : наукова доповідь загальним зборам НАПН України 19 листопада 2021 р. *Вісник НАПН України*. 2021. №3(2). С. 2–6. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-1-9>
5. Гавриш Н., Щеглова О. Іграшка, друг дитинства? *Дошкільне виховання*. 2004. № 6. С. 5–7.
6. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у закладі дошкільної освіти. Третій рік життя. Харків : Вид. група «Основа», 2007. С. 38–109.
7. Губанова Н., Макаренко С. Нові форми планування. *Дошкільне виховання*. 2009. № 9. С. 5–8.

8. Гуріна З. В. Вплив соціального середовища на становлення особистісних якостей дитини раннього віку. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VchdpuPH_2014_121_24.pdf
9. Дергунова О. Предметно-маніпулятивна діяльність як провідна діяльність раннього дитинства. *Молодий вчений*. 2023. С. 76-80. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5934/5805>
10. Лембрик І. Дитячі вікові кризи. *Дошкільне виховання*. 2003. № 4. С. 22.
11. Машовець М. Активізувати процес пізнання можуть батьки дитини. *Дошкільне виховання*. 2004. № 3. С. 6–7.
12. Сисоєва С. О., Рейпольська О. Д. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник НАПН України*. 2020. №2(1). URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-2>
13. Національна доктрина розвитку освіти : затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. Київ : Либідь, 2002. 24 с.
14. Олійник Л., Романюк І. Комбіновані заняття – оптимальна форма навчання малят. *Дошкільне виховання*. 2007. № 8. С. 23–27.
15. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Дитяча психологія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ-Рівне, 2006. 525 с.
16. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 296 с.
17. Планування роботи в дошкільних навчальних закладах. Лист МОН України від 03.07.2009. *Дошкільне виховання*. 2009. № 8. С. 2–4.
18. Сапронова М. Культура поведінки – категорія моральна. *Дошкільне виховання*. 2003. № 10. С. 8–10.
19. Суржанська В. А. Виховуємо культуру поведінки. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 128 с.
20. Фіяло Т. Статеве виховання – справа щоденна. *Дошкільне виховання*. 2003. № 3. С. 6.

Інтернет-ресурси:

Сайт БДПУ <http://bdpu.org>

Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>

Електронна підтримка навчання:

moodle: <https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=4742>